

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Varning för falsk renässanssilverkanna
Källström, Olle

Fornvännen 1947(42), s. 173-176 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1947_173

Ingår i: samla.raa.se

så rika akademi är nu så fattig, att den ej ens har medel till portoutgifter för försändandet av sina publikationer till utländska bytesförbindelser. Sedan valutan nödortfött stabiliserats, ha vetenskapsmännens löner blivit så obetydliga att de endast tillåta den mest proletära existens. Själv försörjer sig Fettich med att arbeta som silversmed. Han har lanserat en ny nationell stil, som att döma av hans bok »Magyar stilus az iparművészetben» (1944) tagit starka intryck av forntidens skytiska och avariska ornamentik. Själv har han egenhändigt förfärdigat c:a 160 silverpjäser.

För att vidmakthålla »Archaeologia Hungarica» behövs stöd från utlandet. Tyvärr finnes det inga nordiska fonder, som härvidlag kunna bisträcka. Vore det emellertid icke en uppgift för Nordens arkeologer att på ett annat sätt räcka en hjälpande hand? Såsom bl. a. framgår av de »accessionskataloger», som utges i Sverige, Danmark och Finland, omfattar »Archaeologia Hungarica» 28 monografier, de flesta på internationella språk. Genom att inköpa några av dessa kunde museer, bibliotek och enskilda vetenskapsmän visa sin medkänsla med Ungerns arkeologer och sin uppskattning av deras verksamhet. Vitterhetsakademiens bibliotek är i så fall berett att vidarebefordra eventuella beställningar.

Adolf Schück

VARNING FÖR FALSK RENÄSSANSILVERKANNA

Det här i Sverige utomordentligt livliga silversamlandet, som synes ha varit i oavbruten stegring under det senaste decenniet och fortfarande inte visar några tendenser till avmattning, omfattar i regel mest föremål från 1700-talet samt då och då en sak från 1600-talets senaste del. Eftersom ännu äldre ting äro sällsynta förekomma de av naturliga skäl inte så ofta i handeln. Det är också förklarligt om en bredare köparkrets inte vid bedömandet av vad som av sådana ting eventuellt finns i marknaden kan känna samma säkerhet som då det blott gäller att slå i Upmarks stämpelbok.

Trots att det här rör sig om den betydligt trängre marginal, inom vilken samlare av äldre silver ha att arbeta, torde det vara på sin plats att utsända en varning: man har nyligen kunnat konstatera en ovanligt skicklig förfalskning av en dryckeskanna från tiden omkring år 1600. Förekomsten av en sådan förfalskning, omständlig i proceduren och säkerligen i och för sig ganska påkostad, synes mig antyda två saker. Dels förefaller det tydligt att man på grund av bristen på goda 1700-talssaker i marknaden har börjat räkna med att kundkretsen skulle våga sig på även det äldre silvret trots den besvärligare expertisen av sådant som ligger före den normaliserade silverstämplingens period. Dels föreligger den obehagliga möjligheten att det är en här i landet arbetande förfalskningscentral som framträder. Som är betydligt skickligare än de, vilka tidigare verkat i branschen inom landet, ja som besitter en sådan grad av kunskap och sådana moderna resurser att man tvingas jämföra dess alster med de kontinentala mästerförfalskarnas från tiden före kriget.

Fig. 1. Den falska silverkannan; originaltypen tillhör tiden 1590—1610. — The false silver tankard; its original type from 1590—1610.

Fig. 2. Den falska kannans botten. Infällt runt stycke av annat silverkärts botten med stämplat för Peter Neuendorf, Lidköping (1797—1835). — The bottom of the false tankard. Infilled rounded piece with stamps for Peter Neuendorf; Lidköping (1797—1835) belonging to another silver vessel.

Det är alltså förekomsten av en verkstad med dylika stora resurser som blivit uppenbar genom det aktuella fallet. Men just den kanna det nu är fråga om (fig. 1) är inte till alla delar ett så skickligt förfalskningsarbete att det varit svårt att avslöja detsamma. Kannan är av cylindrisk typ, dock svagt vidgad uppåt, och har något utsvängd mynningsrand. Locket är plant med rundad kant. Höjden upp till lockets översida är 105 mm, mynningsdiam. 71 mm och fotdiam. 69 mm. Dekoren är till synes graverad, livet täckes nästan helt av ett schweifornament typiskt för tiden 1590—1610; på locket synes ett svenskt grevligt vapen för en ätt, vilken dock ej blev grevlig förrän 1651. Även om det ej är ovanligt att en mer än femtio år senare ägare till en silversak låter sätta ett vapen eller annan dekor exempelvis på en ärvd

kanna, så var givetvis denna omständighet den första som gjorde att man tittade närmare på pjäsen.

I botten är infällt ett runt stycke av ett annat silverkärls botten (fig. 2) med de sannolikt i och för sig äkta stämplarna för Peter Neuendorf i Lidköping (1797—1835). Detta sistnämnda förfalskningstrick är ju snarast att betrakta som grovt och klumpigt. Möjligheten att pjäsen passerat genom två olika förfalskares händer är därför ej utesluten. Stämpelinfallningen är gjord helt och hållet utan den finess, som kännetecknar förfalskningen av dekoren. Hur denna sistnämnda utförts skall inte avslöjas: det vore ju orätt att upplysa den aktuella förfalskaren om hur han avslöjats eller tillhandahålla andra förfalskare receptet på en nyare och bättre metod. Undersökningen har utförts i samarbete med föreståndaren för Statens historiska museums konserveringsanstalt ingenjör Gillis Olson och preparator C. G. Hesselblad. Ett yttrande har också mottagits från Statens kriminaltekniska anstalt.

O. Källström

1946 ÅRS UTGRÄVNING I AGERÖDS MOSSE, MUNKARPS SOCKEN, SKÅNE

Genom professor Otto Rydbecks forskning har Lunds universitets historiska museum under det senaste kvartsseket kommit att bli centrum för det i Sverige bedrivna forskningsarbetet på den äldre stenålderns område. Redan genom professor Rydbecks utgrävningar i Järavallen i Limhamn 1903, vilka utgjorde en direkt fortsättning på Knut Kjellmarks undersökningar 1901—02, tillfördes Lunds universitets historiska museum en samling fynd från denna, den svenska stenåldersforskningens klassiska boplat. Senare har fyndmassan i museet från detta tidsskede ökat avsevärt, men den består huvudsakligen av tillfälligt gjorda fynd och föremål, som hopsamlats på ytan av boplatserna. Under de senaste åren ha danska arkeologer företagit omfattande utgrävningar på de själländska mossboplatserna från maglemosetid, och tack vare de omsorgsfulla metoder, som därvid utarbetats, har man nu erhållit betydligt större möjlighet än tidigare att differentiera materialet.

Mot slutet av 1930-talet planerades en utgrävning i större omfattning på någon skånsk boplat från mesolitisk tid, och man inriktade sig närmast på boplatområdet vid Ageröds mosse i Munkarps socken. Där hade ett stort material av flintartefakter insamlats av amatörarkeologen, tullöverinspektör Carl Stadler; hela detta material har han skänkt till Lunds universitets historiska museum. Kriget och bristen på ekonomiska resurser lade emellertid hinder i vägen för planernas förverkligande. Först 1946 kunde de tagas upp på nytt och ej minst tack vare donationer från privat håll, i främsta rummet H. K. H. Kronprinsen, kunde arbetet sättas igång i juni månad. Ledningen anfördes helt naturligt åt en yngre forskare, docent Carl-